

**UNIVERSITY
OF TURKU**

This is a self-archived – parallel-published version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details. When using please cite the original.

AUTHOR Ketovuori Mikko

TITLE Laumavaisto ja sen seuraukset

YEAR 2022

<https://www.ts.fi/puheenvuorot/5853642>

VERSION Publisher's PDF

CITATION Ketovuori, Mikko. Laumavaisto ja sen seuraukset. *Turun Sanomat* 18.12.2022. <https://www.ts.fi/puheenvuorot/5853642>

tutkia tarkastelemaan pörssikursseja, ihmisten kuituskäyttäytymistä tai eri kulttuurituotteiden suosiota

PUHEENVUORO

Mikko Ketovuori

Normaali arkiajattelu lähtee yleensä siitä, että jokaisella asialla maailmassa on järkipäriset syynsä. Sota saa ihmiset huolestumaan ja pelkäämään.

Talousvaikeudet puolestaan heijastuvat kuluttajaluottamukseen ja pörssikursseihin. Iloinen musiikki saa ihmiset hymyilemään ja houkuttelee heidät kulttuuritapahtumiin. Entäpä jos käänänmekin nämä väitteet pääläelleen? Tällöin ne kuulostavat seuraavilta: Pelokkaat ja vihaiset ihmiset aloittavat sotia. Talousvaikeuksia esiintyy silloin kun ihmiset tuntevat epävarmuutta – ja kaiken kukkuraksi – musiikki ei tee ihmisistä iloisia.

Ihmiset, jotka ovat tyytyväisiä, sen sijaan kuuntelevat mielellään musiikkia ja haluavat myös osallistua erilaisiin kulttuuririentoihin.

Robert Prechterin (s. 1949–) sosionomisen kulttuuri- ja talousteorian mukaan sosiaalinen mieliala edeltää tapahtumia maailmassa. Luonteeltaan sosiaalinen mieliala on esitietoinen, huomaamaton ja syklinen. Yhteiskunnallisten ja historiallisten syklien takana vaikuttavat ihmisjoukon optimismin ja pessimismin vaihtelu.

Sosiaalisen mielialan syklejä voidaan tutkia tarkastelemalla pörssikursseja, ihmisten kulutuskäyttäytymistä tai eri kulttuurituotteiden suosiota, olivatpa nämä sitten elokuvia, musiikkia tai vaatemuotisuuntauksia.

Sosiaalisen mielialan vaihtelu yhteiskunnassa ja sitä kuvaava aaltoliike syntyvät ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, jonka takana on laumavaisto.

Laumavaisto ohjaa sosiaalista mielialaa, joka puolestaan siirtyy ihmisestä toiseen mielleisesti eli jäljittelemällä.

Koska ihmiset ovat jo lähtökohtaisesti riippuvaisia toisistaan, joukkoon kuuluminen ja siihen turvaautuminen on helppo ymmärtää.

Isommassa joukossa päätöksenteonvastuu voidaan jättää porukalle, samalla kun oma lauma antaa jäsenilleen myös turvallisuuden tunteen.

Yhteen liittyessään ihmiset menettävät kuitenkin oman päätösvaltansa ja näin tehdesään, joutuvat pahimmillaan todistamaan ilmiöitä, joihin he yksin ollessaan eivät välttämättä koskaan päätyisi. Seura

PÄIVI PALM

Mihin laumavaisto meidät lopulta vie?

tekee kaltaisekseen ja sosiaalinen mieliala valitsee laumaa kuvastavan johtajan.

Hyvien aikojen vallitessa tämä ei ole tietenkään ongelma. Huonoina aikoina laumavaisto tulee kuitenkin selvästi esiin. Pessimismiin liittyy pelko, vihamielisyys ja epäluulo. Optimismi sen sijaan ohjaa ihmisiä rohkeuteen, ystävällisyyteen ja luottamukseen.

Vieläkö joku muistaa, että 2000-luvun alussa Putin halusi Venäjän liittyvän Natooon? Miksi nyt rakennetaan muureja ja aitoja, ja oliko musiikki joskus iloisempaa kuin se nykyään on?

Sosiaalisen mielialan voima aiheuttaa muutoksia yhteiskunnassa, jotka suorastaan vaativat selityksiä tullakseen ymmärretyiksi. Tätä kutsutaan rationalisoinniksi.

Rationalisoidut selitykset saattavat kuulostaa hyviltä ja osuvilta, vaikka nekin vaihtuvat aina tilanteen mukaan eivätkä aina välttämättä ole edes totta.

Asiantuntijat, journalistit ja eri alojen tutkijat ovat hyviä rationalisoinnissa – onhan se tärkeä osa heidän ammatiaan. Ns. yleinen mielipide ja päiväkohtainen uutisointi muodostavat yhdessä pseudotodellisuuden, joka heijastelee sosiaalista mielialaa.

Viime aikoina sosiaalinen media lukuisine sovelluksineen toimii tämän mielialan vahvistajana ja kärjekkää,

sensatiohakuiset uutiset muokkaavat todellisuutta ajan hengen mukaisesti yhä negatiivisempaan suuntaan.

Hypoteesi sosiaalisen mielialan läsnäolosta yhteiskunnassa eli ns. ”sosiaalisen mielialan aallot” muuttavat käsitystämme rationaalisesta, individualistisesta ja vapaasta yksilöstä.

Mistä mahtaa johtua, että jokainen ainutlaatuinen persoona, pukeutuu, näyttää ja käyttäytyy täysin samalla tavalla kuin kaikki muutkin? Emme ehkä olekaan niin vapaita ja yksilöllisiä kuin haluaisimme olla.

Robert Prechterin sosionominen teoria antaa vastauksia edellä mainitun kaltaiisiin kysymyksiin. Hänen aiemmin lähinnä spekulatiiviseksi luokiteltu teoriansa on aivan viimeaikoina saanut tuekseen yhä enemmän empiiristä evidenssiä mm. sosiaalisen median ja lääketieteen tutkimuksesta.

Massadataa analysoimalla voidaan sekä määrittää että ennakoita ihmisjoukkojen mielen tilan vaihtelua ja niitä seuraavia maailman tapahtumia. Esimerkiksi Facebookin on huomattu vaikuttavan niinkin ihmisiin, jotka eivät sitä edes itse käytä.

Toisaalta Prechterin omistama markkinaennustelaitos Eliott Wave International pystyi ennakoimaan sekä Georgian sodan, Krimin miehityksen ja

Huom.

EMERGENTTI

Olemassaolon systeemiin liittyvä käsite, joka tarkoittaa tietystä kokonaisuudesta nousevaa ja syntyvää uutta ilmiötä, ominaisuutta tai toiminnan tasoa.

Ukrainan sodan alun etukäteen ja tarkasti.

Mihin laumavaisto meidät lopulta vie? Koska laumavaisto, säätilan tapaan, on emergentti ilmiö ja sen luonteeseen kuuluu yllätyksellisyys, lyhyen aikavälin ennustaminen mallilla on haastavaa. Pidemmän aikavälin syklit ovat tässä mielessä mielenkiintoisempia.

Robert Prechterin mukaan pitkä optimistinen 1700-luvulta alkanut valistuksen aikakausi on nyt päätymässä samaan aikaan 1900-luvun alun satavuotissyklin kanssa. Lähtöleikkäisyys taloudessa, yhteiskunnallisia levottomuuksia ja muita vaikeuksia, joissa demokratian kestävyys länsimaissa tulee testatuksi.

Yksilön tehtävänä tässä tilanteessa olisi tulla tietoisiksi sosiaalisesta mielialasta ja sen vaikutuksesta itseensä. Joukon ulkopuolella olevat yksilöt voivat joskus tosipaikan tullessa toimia myös laumavaistoa vastaan.

Tämän luulisi olevan suomalaisille tuttua, vai onko sittenkään?

Kirjoittaja on kasvatustieteen tohtori ja filosofian lisensiaatti Turun yliopiston opettajankoulutuslaitokselta. Hänen kirjansa sosionomisesta teoriasta ilmestyy englanniksi Routledge kustantamolta, suomenkielisen ”Laumavaiston varassa” kirjan pohjalta ensi vuonna.

ket, k...
toimin...
arvoje...
ja pur...
olon t...
lapsiin...
seuraa...
miksi...
räjähd...
Po...
P...
Kunnal...

”Onko...
kin sii...
aikuis...
kova k...
me eh...
lapsia...
ko lap...
kokoo...
ja teh...
asioita...
liikkun...
meidä...
heutta...
josta s...
lapsia...

”Aikar...
lee me...
kuin n...
Välillä...
että ta...
enemm...
telulle...
ja oiva...
vievät...
kuntar...
– mut...
aikaa...
siitä t...
dollist...

Mary...
Ap...

”Kai n...
pelkää...
maa ja...
tarrat...
kiinni...
kemia...
Kaikko...
kunha...
kuvaa...
lutta...
kauan...
olemn...

Anr...

Venäj...
kin di...
kaikki...
ei ole...
kontre...
se tuk...
nia, ni...
mikää...
Diktat...
edulli...
alkaa...
muita...
sia ase...
tymiä...
Ken...

Il...